

Het tweede huis voor de mensen in de buurt

De hedendaagse kerk hoort veel meer te zijn dan alleen een gebedshuis, is de opvatting van dominee Jurjen ten Brinke. Het is een huis dat voor verbinding in de wijk zorgt. Een verzamelplaats die open staat voor iedereen, gelovig of niet, en die activiteiten organiseert waarin iedereen kan participeren. “We zijn niet voor maar van de buurt.”

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO: PERS EO

“We hebben een duidelijke maatschappelijke functie”, zegt Ten Brinke, “en dat moet een kerk anno 2022 ook hebben.” Klare taal. Het feit dat dit interview plaatsvindt op de eerste verdieping van de kerk Hoop voor Noord in het Amsterdamse stadsdeel Noord, terwijl het beneden druk is met mensen die gebruikmaken van de voedselbank, onderstreept zijn stelling. En de voedselbank is bepaald niet het enige maatschappelijke initiatief waaraan de kerk ruimte biedt.

Hoe ontstaat zo iets? Daarvoor moeten we terug naar zeventien jaar geleden, toen Ten Brinke, vers uit Kampen, werd gevraagd om de kerk voor de buurt te behouden. “Ik ben begonnen met 250 interviews met mensen in de wijk, om te weten te komen wat er onder hen leeft”, vertelt hij. “Niet zenden, alleen maar luisteren. Feitelijk opbouwwerk dus. Daarbij zijn we ook dingen gaan organiseren: gezamenlijke maaltijden, sportactiviteiten met *Athletes in action*. Met in de pauze theaterstukjes uit de bijbel. Want ik ben vanaf het begin duidelijk geweest: iedereen is hier welkom, of je nu gelooft of niet. En ik ga niemand bekeren – dat zou ik niet eens kunnen – maar ik wil wel ruimte bieden voor geloofsactiviteit voor de mensen die daarvoor ook hier naartoe willen komen. En die behoefte bleek wel degelijk te spelen in dit stadsdeel, waar mensen van allerlei nationaliteiten wonen. Voor veel mensen met een migratieachtergrond speelt het geloof zich niet achter de voordeur af, maar is het een manier van leven. Daarbij hoort een kerk die ze daar de ruimte voor biedt. En het trekt ook de jonge generatie aan, die open staat voor de kerk en op zoek is naar zingeving en spiritualiteit.”

Aansluiting zoekem

Al snel stapte Ten Brinke ook naar de politie, de gemeente en de scholen om een beeld te krijgen van waar zijn kerk op kon aansluiten. “Armoede en eenzaamheid waren de grote problemen”, vertelt hij. “In antwoord daarop hebben wij gezegd dat we er voor iedereen willen

zijn, een veilige plek willen bieden die als tweede huis voelt. Voor de diverse groepen migranten die hier in de buurt wonen, zijn we leiders gaan zoeken. Die bieden we hier ruimte om in taalgroepen gezamenlijk te eten, te praten en te zingen. We doen dit voor Iraniërs, Koerden, Surinamers, Pakistanen en Indiërs, Engelssprekende Afrikanen en nu natuurlijk ook Oekraïners.”

Een deel van hen komt ook voor de zondagse kerkdiensten naar Hoop voor Noord toe. “En het mooie is dat ze dan zij aan zij zitten met de autochtone bezoekers die hier ook komen voor een kerkdienst”, vertelt Ten Brinke. “Dat gaat om de oude Jordanezen, echte Amsterdammers dus, maar ook om welgestelde mensen, want die zijn er hier in de omgeving zeker ook. In het dagelijkse leven komen die verschillende groepen nooit in contact met elkaar. Hier dus wel. En een deel van hen komt ook naar de groepen van ongeveer tien mensen die we doordeweeks organiseren om samen te eten, te praten, de bijbel te lezen en bijvoorbeeld ook een tuin in de buurt op te knappen of andere klussen te doen die voor de buurt nodig zijn. De mix is er dus, en de diversiteit is daarin zo groot dat niets vreemd is. Wel of niet gelovig zijn speelt daarbij ook geen rol.”

Buurtkamers

Toch blijft de kerk voor een deel van de mensen precies dat: een kerk. Daarom organiseert Hoop voor Noord ook vier buurtgroepen. Ten Brinke vertelt: “Dit begon met een echtpaar in de wijk Blauwe Zand, hier vlakbij, dat de benedenruimte van zijn woning beschikbaar stelt als buurtkamer voor bewoners uit de buurt. Om te bingoën bijvoorbeeld, maar ook voor gespreksgroepen als mensen daar interesse in hebben. Het idee erachter is hetzelfde als bij de taalgroepen die ik al noemde: we willen niet de mensen naar de kerk brengen maar God naar de mensen; zoveel mogelijk bij hen aansluiten. Dit betekent niet dat mensen over geloof hoeven te praten, ook niet in zo’n buurtgroep, maar dat we wel een ruimte willen bieden >>

waarin mensen dat kunnen doen als ze het willen. We onderscheiden ons immers niet van de padvinderij als we alleen maar met vuilprikkers in de buurt actief zijn en tegen mensen zeggen dat ze goed moeten zijn voor elkaar. We duwen ze geen bijbel in de hand. Maar wie erom vraagt als hij voor de voedselbank komt, geef ik er wel een.”

De buurtgroepen zijn niet de enige buurtactiviteit buiten het kerkgebouw. In een andere buurt, Banne Buiksloot, is jaren terug met hulp van vrijwilligers een leegstaande pizzeria opgeknapt en heropend als buurtcentrum. Inmiddels zijn er meerdere. Behalve de inloopfunctie voor de buurt bieden die ook iedere eerste zondag van de maand een brunch.

Om antwoord te kunnen geven op de vele diaconale hulpaanvragen die de kerk krijgt, heeft die voorts de stichting Hart voor Noord opgezet. “In eerste instantie was dit niet beoogd, want je wilt als kerk zowel spiritueel als praktisch bezig zijn”, vertelt Ten Brinke. “Maar toen we op zoek gingen naar fondsen kregen we steeds het ‘Ja maar de scheiding van kerk en staat’-reactie. De stichtingsvorm was dus nodig om het onafhankelijk te maken van de kerk en wel aanspraak te kunnen maken op die fondsen. De stichting heeft nu een betaalde professional die de vrijwilligers coacht die zich ervoor inzetten in hun streven naar het creëren van een gezonde gemeenschap in de buurt. De vrijwilligers helpen mensen om niet te klagen maar gezamenlijk te zoeken naar oplossingen voor de situatie waarin ze verkeren. Ze bieden mensen ook ondersteuning in kasbeheer en zetten zich onder de noemer Red Amsterdam Noord in voor behoud van sociale woningen in het stadsdeel.”

Ruimte bieden

Het kerkgebouw zelf heeft ook nog een andere maatschappelijke functie: zijn deuren openstellen voor partijen die een ruimte nodig hebben voor een vergadering, presentatie of buurtoverleg. “De protestantse kerk De Ark, even verderop, doet hetzelfde”, vertelt Ten Brinke. “Gezamenlijk trainen we mensen die van een uitkering leven om bij zulke gelegenheden als gastheer of -vrouw op te treden. Daarmee geven we ze waardigheid.”

De politie maakt bijvoorbeeld gebruik van de mogelijkheid die de kerk biedt om zaken te organiseren om voorlichtingsavonden te geven over inbraakpreventie. Het stadsdeel van de gemeente deed dit om aan de bewoners in de buurt uitleg te geven over de herinrichting van de straten. “We werken ook veel samen met het Leger des Heils, dat net als wij de doelstelling heeft de mensen uit de buurt aan elkaar te verbinden”, zegt Ten Brinke. “Mensen van onze organisatie werken daarvoor als vrijwilligers. En drie keer per jaar organiseren we

weggeeftafels. Organiseert het Leger des Heils zelf iets waarbij het ons gebouw gebruikt, bijvoorbeeld trainingen voor de thuiszorg of ambulante hulpverleners, dan gebruiken ze daarvoor onze kerk. En dan regelen wij de lunch via hun gaarkeuken 50|50 hier om de hoek, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Weer een andere samenwerking is er met de school die naast onze kerk staat. Wij mogen daar de ruimte gebruiken voor onze kerstdiensten, waar meer mensen op af komen dan we in onze kerk kunnen plaatsen. En als de school een feest of diploma-uitreiking organiseert, leveren wij de geluidsinstallatie.”

“Wij willen er voor iedereen zijn, een veilige plek bieden die als tweede huis voelt.”

Iedereen accepteren

Hoop voor Noord heeft dus een duidelijke maatschappelijke functie voor de buurt. “Vanuit een stevige identiteit natuurlijk, dat wel”, zegt Ten Brinke er eerlijk bij. “De mensen die hier werken, doen dit omdat ze de liefde voor God voelen en willen uitdragen. Maar we willen die niet opleggen. Bij mezelf merk ik dat ik sinds mijn vertrek uit Kampen geloviger ben geworden: het verhaal van Jezus is volgens mij goed voor iedereen. Maar ik wil niet meer veroordelend zijn. Iedereen mag zich hier geaccepteerd en welkom voelen, ook als hij andere keuzes maakt.”

Toch bestaat – zowel in de samenleving als ook bij de gemeente – nog het beeld dat de kerk ouderwets is, zegt hij. “Dit merkte ik bijvoorbeeld ook toen ik de stadsdeelvoorzitter vroeg om het eerste buurtcentrum te komen openen, in die voormalige pizzeria. Ik kreeg meteen de vraag: ‘Gaan jullie daar bijbels uitdelen?’. Nee dat was niet het uitgangspunt, al zal ik niet aarzelen om er een te geven aan degene die erom vraagt. Maar het punt dat ik wil maken, is dat dat beeld van de ouderwetse kerk vooral bestaat bij mensen die er al dertig jaar niet geweest zijn. Er is inmiddels heel veel veranderd. Deze kerk is niet vóór maar ván de buurt. We willen gemist worden in de buurt als we er niet meer zijn. De voedselbank bijvoorbeeld heeft dan echt een probleem. En alle mensen die hier nu komen voor de uiteenlopende dingen die we organiseren, zijn dan hun tweede huis kwijt.”